

ผลของการเสริมพลังอำนาจครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
ตามแนวคิดความร่วมมือ: การออกแบบด้วยวิธีผสมผสาน

นางสาวเทวี พรหมมินตะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0584-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20608897

27 ส.ค. 2546

EFFECTS OF TEACHER EMPOWERMENT THROUGH THE ABILITY DEVELOPMENT
IN CONDUCTING CLASSROOM ACTION RESEARCH WITH
COLLABORATIVE APPROACH: A MIXED-METHOD DESIGN

Miss Taewe Promminta

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research.

Department of Educational Research

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0584-9

เทวี พรหมมินทร์: ผลของการเสริมพลังอำนาจครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ: การออกแบบด้วยวิธีผสมผสาน (EFFECTS OF TEACHER EMPOWERMENT THROUGH THE ABILITY DEVELOPMENT IN CONDUCTING CLASSROOM ACTION RESEARCH WITH COLLABORATIVE APPROACH: A MIXED-METHOD DESIGN) 150 หน้า
อ.ที่ปรึกษา: รศ.ดร.สุวิมล ว่องวาณิช ISBN 974-03-0584-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สัมภาษณ์การทำให้วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2) เสริมพลังอำนาจให้กับครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ (3) ศึกษาผลของการเสริมพลังอำนาจให้กับครู วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการสำรวจสภาพการทำให้วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามกลุ่มเขตพื้นที่ จำนวน 778 คน และการศึกษาแบบพหุกรณีกับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการทำให้วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน แบบบันทึกงานวิจัย และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) จากข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการทำวิจัยร้อยละ 66.84 โดยครูที่เคยทำวิจัยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนร้อยละ 81.98 และมีความต้องการการฝึกอบรมร้อยละ 56.57 รูปแบบการทำวิจัยเป็นแบบทางการร้อยละ 70.1 ลักษณะการทำวิจัยแบบรายบุคคลร้อยละ 78.1 โดยมีรูปแบบความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในโรงเรียนมากที่สุด

2) กระบวนการเสริมพลังอำนาจครูใช้วิธีการบรรยายให้ความรู้ และการสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

3) สำหรับผลการวิจัยจากกรณีศึกษาพบว่า หลังการเสริมพลังอำนาจครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทำวิจัยมากกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละโรงเรียนมีการทำวิจัยแบบไม่เป็นทางการมากกว่าร้อยละ 60 ลักษณะการทำวิจัยเป็นแบบรายบุคคลมากกว่าร้อยละ 70 รูปแบบความร่วมมือในการทำวิจัยที่พบเป็นแบบความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน โดยไม่มีบุคคลภายนอกให้ความช่วยเหลือ ประเด็นปัญหาวิจัยที่ศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติ..... เทวี พรหมมินทร์
สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... รศ. สุวิมล ว.
ปีการศึกษา..... 2544.....

4283714427: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: EMPOWERMENT/ CLASSROOM ACTION RESEARCH/ COLLABORATION

TAEWE PROMMINTA: EFFECTS OF TEACHER EMPOWERMENT THROUGH THE ABILITY DEVELOPMENT IN CONDUCTING CLASSROOM ACTION RESEARCH WITH COLLABORATIVE APPROACH: A MIXED-METHOD DESIGN. THESIS ADVISOR: ASSO.PROF. SUWIMON WONGWANICH, Ph.D. 150 pp. ISBN 974-03-0584-9

The purposes of this research were: (1) to survey the state of the classroom action research of teachers in the Department of Education, Bangkok Metropolis; (2) to empower teachers through the ability development in conducting classroom action research with collaborative approach; (3) to study the effects of teacher empowerment in conducting classroom action research with collaborative approach. The samples were randomly selected by proportional stratified random sampling. The research method was the mixed-method design using the quantitative and qualitative approaches. Four schools of the Department of Education, Bangkok Metropolis were purposively selected as case studies in this research based on their volunteers. The research instruments were questionnaires, data recording forms and interview guides.

The research findings were as follows:

1) Based on the survey research, it was found that the samples had experiences in conducting research with the amount of 66.84%. Eighty two percent of the teachers had experiences in training, while 56.57% would like to have training needs in the future. The type of the research were mostly formal research (70.1 %), and individual teacher research (78.1%) under the collaboration of people in school without outsiders' assistance.

2) The teacher empowerment process consisted of training, supporting and providing assistance to the teachers in conducting classroom action research.

3) Based on the case study research, it was found that after the teacher empowerment, half of the teachers of each school carried out classroom action research. The research were mostly informal research (60%) and individual teacher research (70%). Most of the teachers conducted the research with the collaboration of people in school without the assistance of the outsiders. The research questions were concerned with students' behaviors and teachers' problems in learning activity organization.

Department Educational Research Student's signature... *Taewe Prommint*.....

Field of study Educational Research Advisor's signature... *Suwimon Wongwanich*.....

Academic Year 2001

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความเมตตาและกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ดูแล ห่วงใย ให้กำลังใจ ติดตามความก้าวหน้าและให้โอกาสผู้วิจัยได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนในภาควิชาวิจัยการศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบ ขอบพระคุณอย่างสูงด้วยความเคารพมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นิศา ชูโต อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ได้ให้ความเอาใจใส่ ห่วงใย และติดตามความก้าวหน้าในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย อย่างสม่ำเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อวยพร เรืองตระกูล และอาจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาวิจัย การศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์จิตเกษม ทองนาค อาจารย์ทิพวรรณ หอมพูล อาจารย์ประณาลี ยี่รัญศิริ อาจารย์กฤติมา รังสิโยภาส และอาจารย์ในโรงเรียนวัดโตนด โรงเรียนวัดสร้อยทอง โรงเรียนวัดหลักสี่ และโรงเรียนสุวิทย์เสรี ทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตากรุณา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยตลอดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่สนับสนุนด้านทุนทรัพย์ในการศึกษา ของผู้วิจัยตลอดมา ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ด้านทุนทรัพย์ ส่วนหนึ่งจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม ในที่นี้ที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เทวี พรหมมินดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
คำอธิบายกรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามปฏิบัติการใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการ.....	14
คำจำกัดความของการวิจัยปฏิบัติการ.....	15
กระบวนการ ขั้นตอนในการทำการวิจัยปฏิบัติการ.....	16
ความแตกต่างของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกับการวิจัยทางด้านวิชาการ.....	23
รูปแบบความร่วมมือในการทำวิจัย.....	25
การเสริมพลังอำนาจ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	38
การคัดเลือกกรณีศึกษา.....	38
วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิจัยเชิงปริมาณ.....	43
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	67
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	
การสรุปผลการวิจัย.....	99
การอภิปรายผลการวิจัย.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	106
รายการอ้างอิง.....	108
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	115
ภาคผนวก ค เอกสารประกอบการบรรยายการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	122
ภาคผนวก ง ผลงานวิจัยของครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	131
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบแบบสอบถาม.....	149
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ความแตกต่างของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกับการวิจัยทางด้านวิชาการ.....	24
3.1 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามกลุ่มโรงเรียน.....	35
3.2 ข้อมูลของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาก่อนการวิจัย.....	39
3.3 รายละเอียดวันเวลาของการเสริมพลังอำนาจครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	40
3.4 รายละเอียดวันเวลาการเก็บข้อมูลผลการเสริมพลังอำนาจครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	41
4.1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและช่วงอายุ.....	43
4.2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชาและวุฒิการศึกษา.....	44
4.3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การสอน.....	45
4.4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นที่สอนและชั่วโมงการสอน.....	45
4.5 ปัญหาในชั้นเรียนที่พบมากที่สุดจำแนกตามระดับชั้นที่สอน.....	46
4.6 เหตุผลที่พิจารณาเลือกแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งก่อนปัญหาอื่นที่พบในชั้นเรียน.....	47
4.7 แหล่งที่มาของวิธีการแก้ปัญหาจำแนกตามช่วงอายุ.....	48
4.8 การแลกเปลี่ยนและปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียนกับบุคคลอื่นจำแนกตามช่วงอายุ.....	49
4.9 ขั้นตอนที่มีการแลกเปลี่ยนและปรึกษาหารือกับบุคคลอื่นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียนจำแนกตามช่วงอายุ.....	50
4.10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียนกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	51
4.11 เหตุผลประกอบความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียนกับการทำวิจัย.....	52
4.12 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและประสบการณ์การฝึกอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	53
4.13 เนื้อหาที่ต้องการรับการฝึกอบรม.....	53
4.14 สาเหตุที่ไม่ต้องการรับการฝึกอบรม.....	54
4.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุและจำนวนงานวิจัย.....	54

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 ปัญหาและอุปสรรคต่อการตัดสินใจทำวิจัยจำแนกตามช่วงอายุ.....	55
4.17 เหตุผลที่ทำวิจัยจำแนกตามช่วงอายุ.....	56
4.18 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการทำวิจัยจำแนกตามช่วงอายุ.....	57
4.19 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวุฒิการศึกษาและรูปแบบการทำวิจัยที่ทำ.....	58
4.20 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของผู้ทำวิจัยและรูปแบบการวิจัย.....	58
4.21 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะผู้ทำวิจัยและรูปแบบ ความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย.....	59
4.22 ความถี่ของการได้รับคำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในการทำวิจัย.....	59
4.23 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าจะทำวิจัยในอนาคตจำแนกตาม เพศและช่วงอายุ.....	60
4.24 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าจะทำวิจัยในอนาคตจำแนกตาม ระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์การทำงาน.....	60
4.25 เหตุผลที่คิดว่าจะทำวิจัย.....	61
4.26 สาเหตุที่ไม่ทำวิจัย.....	61
4.27 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอนาคตการวิจัยและประสบการณ์ การทำวิจัย.....	62
4.28 รูปแบบการทำวิจัยที่จะทำในอนาคตจำแนกตามรูปแบบการวิจัยที่ทำอยู่ ในปัจจุบัน.....	62
4.29 ลักษณะของผู้ทำวิจัยที่จะทำในอนาคตจำแนกตามลักษณะของผู้ทำวิจัย ที่ทำอยู่ในปัจจุบัน.....	63
4.30 รูปแบบความร่วมมือในการทำวิจัยที่จะทำในอนาคตจำแนกตามลักษณะ ของผู้ทำวิจัยในอนาคต.....	64
4.31 ภูมิหลังของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	68
4.32 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน.....	72
4.33 ปัญหาและอุปสรรคต่อการตัดสินใจทำวิจัยตามความคิดเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน.....	73
4.34 การทำวิจัยในอนาคตของผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน.....	73

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.35 แสดงรูปแบบการทำวิจัยที่ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนคิดว่าจะทำในอนาคต.....	73
4.36 ลักษณะของผู้ทำวิจัยที่ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าจะทำในอนาคต.....	74
4.37 รูปแบบความร่วมมือที่ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนคิดว่าจะทำในอนาคต.....	74
4.38 ผู้ทำวิจัยและจำนวนผลงานวิจัยของแต่ละโรงเรียน.....	75
4.39 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามรูปแบบการทำวิจัย.....	75
4.40 จำนวนงานวิจัยจำแนกตามลักษณะผู้ทำวิจัย.....	76
4.41 ผลงานวิจัยจำแนกตามลักษณะของปัญหาที่เลือกทำวิจัย.....	76

สารบัญภาพ

หน้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัยตามแนวคิดของ Lewin.....	17
แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานของการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Elliot	19
แผนภาพที่ 3 กระบวนการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Ebbutt.....	20
แผนภาพที่ 4.1 ร้อยละของครูที่ทำวิจัยในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา	75